

**O'ZBEKISTONDA DEMOKRATIK , FUQAROLIK JAMIYATI
ASOSLARINING SHAKILLANISHI , AMALGA OSHIRILGAN SIYOSIY
ISLOHATLAR**

Rajabov Xaqnazar Anvarjon o'g'li

Boyto'rayev Sirojiddin

DTPI Pedagogika fakulteti

Jismoniy madaniyat talabasi :

Xaqnazarrajabov734@gmail.com

ANNOTATSIYA: O'zbekistonda demokratik va fuqarolik jamiyatining asoslari qanday shakllanganini va amalga oshirilgan siyosiy islohotlar haqida batafsil tahlil etadi. Mustaqillikdan so'ngki jarayonlar, xalqaro tajribalar va mamlakat ichida olib borilayotgan islohotlar keltiriladi. Maqola, shuningdek, O'zbekistonning rivojlanish yo'lidagi qiyinchiliklar va muvaffaqiyatlarga ham e'tibor qaratadi.

Kalit so'zlar: Demokratik jamiyat, fuqarolik jamiyati, siyosiy islohotlar, O'zbekiston, mustaqillik, konstitutsiya, inson huquqlari.

АБСТРАКТНЫЙ:

Подробно анализируется, как в Узбекистане формировались основы демократического и гражданского общества и осуществлялись политические реформы. Представлены процессы, произошедшие после обретения независимости, международный опыт и внутренние реформы. В статье также уделяется внимание проблемам и успехам развития Узбекистана.

Ключевые слова: Демократическое общество, гражданское общество, политические реформы, Узбекистан, независимость, конституция, права человека.

ABSTRACT: It analyzes in detail how the foundations of democratic and civil society were formed in Uzbekistan and the political reforms implemented. Post-independence processes, international experiences and domestic reforms are presented. The article also focuses on Uzbekistan's development challenges and successes.

Key words: Democratic society, civil society, political reforms, Uzbekistan, independence, constitution, human rights.

Kirish

O'zbekiston Respublikasi 1991-yil 31-avgustda mustaqillikka erishgach, mamlakatda siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy sohalarda yuksalish jarayonlari boshlandi. Ushbu jarayonlar doirasida demokratik va fuqarolik jamiyatining asoslari shakllana boshladi. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan siyosiy islohotlar, inson huquqlarini ta'minlash, fuqaro fuqaroligini rivojlantirish, shaffoflik va ishonchni oshirishga yo'naltirilgan qadamlarni o'z ichiga oladi. Ushbu maqolada O'zbekistonda demokratik muhitni yaratish, fuqarolik jamiyatining rivojlanishi va ular o'rtasidagi aloqalar haqida so'z yuritamiz.

1. Mustaqillik va yangi konstitutsiya

1992-yilda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi demokratik jamiyatning asoslarini belgilab berdi. Ushbu konstitutsiya, fuqarolarning qadr-qimmatini, huquqlari va erkinliklarini ta'minlashda muhim rol o'ynadi. O'zbekiston o'zining konstitutsiyaviy asoslari bilan yurtimizni demokratik davlat sifatida rivojlantirishda muhim qadamlarni qo'ydi.

2. Siyosiy islohotlar

O'zbekistonda amalga oshirilgan siyosiy islohotlar, xususan, partiyalar, saylov va demokratik institutlarni rivojlantirishga qaratilgan. 2019-yildan boshlab O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida, partiyalar va davlat idoralari o'rtasida hamkorlik kuchaytirilmoqda. Saylov tizimini isloh qilish, saylov jarayonlarining shaffofligini ta'minlash maqsadida yangi qonunlar qabul qilingan.

3. Fuqaro jamoalari va noqonuniy tashkilotlar

Fuqarolik jamiyatining rivojlanishi borasida fuqarolik jamoalarining roli juda muhimdir. O'zbekistonning fuqarolik jamiyati faoliyatini yaxshilash uchun ko'plab nodavlat tashkilotlari, ijtimoiy harakatlar va jamoatchilik uyushmalari o'z ishlarni boshladi. Bu esa davlat va jamiyat o'rtasida mustahkam aloqalarni o'rnatishga yordam bermoqda.

4. Inson huquqlari

O'zbekistonda inson huquqlarining ta'minlanishi mamlakatning ichki va tashqi siyosatida ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Xalqaro huquq normalariga rioya etishga intilayotgan O'zbekiston, inson huquqlari sohasida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirdi va o'z ichki siyosatini yanada demokratlashtirishga harakat qilmoqda.

5. Tashqi muhit va xalqaro hamkorlik

O'zbekiston jahon hamjamiyati bilan o'zaro aloqalarni kengaytirishga intilmoqda. Jahon banki, BMT, Xalqaro valyuta jamg'armasi kabi xalqaro tashkilotlar bilan

hamkorlik qilinmoqda. Ushbu tashkilotlar O'zbekistonning demokratizatsiyasi va fuqarolik jamiyatining shakllanishida muhim yordam beradi.

Fuqarolik jamiyati asoslarini shakllantirish jarayonlarini tizimli monitoring qilish, mamlakatni demokratik yangilash va modernizatsiyalashda, fuqarolarning siyosiy madaniyati, huquqiy ongi, ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirishda, shuningdek demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini shakllantirish Konsepsiyasida belgilangan vazifalarning izchil amalga oshirilishini ta'minlashda fuqarolik institutlarining rolini kuchaytirish maqsadida:

1. Fuqarolik jamiyatini o'rganish instituti ta'assischilari Kengashining:

Fuqarolik jamiyatini o'rganish institutini — Fuqarolik jamiyati shakllanishini monitoring qilish mustaqil instituti etib (bundan keyin — FJShMQMI);

Fuqarolik jamiyatini o'rganish institutining mintaqaviy (viloyat, shahar) axborot-tahlil markazlarini — FJShMQMIning hududiy bo'linmalari etib qayta tashkil qilish to'g'risidagi takliflari qo'llab-quvvatlansin.

Umumiy shtat birligi 294 xodimdan iborat bo'lgan FJShMQMIning tashkiliy tuzilmasi hamda uning mintaqaviy bo'linmalariga oid namunali tuzilma 1 va 2-ilovalarga muvofiq ma'qullansin.

1 va 2 ilovalar rus tilida berilgan.

Fuqarolik jamiyati shakllanishini monitoring qilish mustaqil instituti Fuqarolik jamiyatini o'rganish institutining shartnomalari va majburiyatlari bo'yicha huquqiy voris ekanligi belgilab qo'yilsin.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2003-yil 27-iyundagi “Fuqarolik jamiyatini o'rganish institutini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash to'g'risida”gi F-1796-sonli farmoyishida belgilangan vazifalar bilan bir qatorda FJShMQMI faoliyatida quyidagilar muhim o'rin egallashi belgilab qo'yilsin:

mamlakatda kechayotgan ijtimoiy-siyosiy, sotsial-iqtisodiy jarayonlarni, fuqarolarning siyosiy madaniyati va huquqiy ongi yuksalib borishini, ochiq demokratik davlat qurilishi, “kuchli davlatdan kuchli fuqarolik jamiyati sari” tamoyili amalga oshirilishining muhim sharti sifatida har tomonlama tahlil qilish va baholash;

mamlakatni tadrijiy, bosqichma-bosqich isloh qilish va modernizatsiyalash istiqbollarni tizimli o'rganish, aholining turli qatlam va guruhlari manfaatlarini ifoda etadigan demokratik fuqarolik institutlarini yanada rivojlantirish, demokratik o'zgarishlarni chuqurlashtirish, jamiyatda millatlararo va dinlararo totuvlikni mustahkamlash, fuqarolarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish jarayonlarida mazkur institutlarning roli va ahamiyatini kuchaytirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish;

inson huquqlarini himoya qilish, saylash erkinligi, soʻz va axborot erkinligi, mamlakatda olib borilayotgan islohotlarning ochiqligini taʼminlashda fuqarolik institutlari rolini oshirish, shuningdek nodavlat notijorat tashkilotlari hamda davlat hokimiyati va boshqaruvi organlarining taʼlim va sogʻliqni saqlash, himoyaga muhtoj aholi qatlamini ijtimoiy muhofaza qilish, atrof-muhitni asrash va boshqa shu kabilar sohalardagi muhim davlat dasturlarini amalga oshirishdagi samarali ijtimoiy hamkorligini, oʻzaro aloqalarini mustahkamlash;

oʻsib kelayotgan yosh avlodning barkamol rivojlanishiga, mustaqil fikrlaydigan, jamiyatimiz hayotida munosib oʻrin egallaydigan, mamlakatni yangilash va isloh qilishda haqiqiy hal qiluvchi kuch va tayanch boʻladigan, oʻz hayotiy pozitsiyasi va mustahkam eʼtiqodiga ega yoshlarni tarbiyalashga qaratilgan davlat va jamoat tashkilotlarining faoliyati samaradorligini tizimli tahlil qilib borish;

mamlakatda raqobatdosh koʻp partiyali tizimni yanada rivojlantirish, fuqarolik jamiyati institutlari, fuqarolarni oʻzini oʻzi boshqarish organlarining davlat boshqaruvidagi rolini bosqichma bosqich kuchaytirib borish, ijtimoiy, bozor, sud-huquq islohotlarini amalga oshirish, davlat va hokimiyat tuzilmalarining faoliyati ustidan jamoat nazoratini olib borish, mahallani aholini manzilli ijtimoiy qoʻllab-quvvatlash, xususiy tadbirkorlik va oilaviy biznesni rivojlantirish markaziga aylantirish jarayonlarida faol ishtirok etish;

fuqarolik jamiyati shakllanishi, uning institutlari mustahkamlanishi va rivojlanishi, huquqiy demokratik davlat qurilishi sohasida taraqqiy etgan demokratik mamlakatlarning tajribasini chuqur oʻrganish, umumlashtirish va ulardan foydalanish boʻyicha takliflar tayyorlash.

Belgilab qoʻyilsinki, FJShMQMIning hududiy boʻlinmalari Institut oldida turgan umumiy maqsad va vazifalardan kelib chiqib, tegishli hududlarda ijtimoiy-siyosiy vaziyatning rivojlanishiga oid monitoring materiallarini tizimli ravishda umumlashtiradi, demokratik islohotlarni chuqurlashtirish, fuqarolik jamiyatini shakllantirish jarayonlariga toʻsiq boʻlayotgan, shu jumladan byurokratizm, korrupsiya, rasmiyatchilik, davlat va jamiyat tomonidan olib borilayotgan islohotlar mohiyati va mazmunini tushunmaslik kabi aniqlangan muammolarni tahlil qiladi va ushbu materiallarni Institutga taqdim etadi.

3. Qoraqalpogʻiston Respublikasi Vazirlar Kengashi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimliklari:

FJShMQMIning hududiy boʻlimlari oʻz zimmasiga yuklatilgan vazifalarni samarali bajarishi uchun zarur boʻlgan tashkiliy, moddiy-texnikaviy shart-sharoitlar yaratishni eng muhim vazifa deb hisoblasin;

bir oy muddat ichida FJShMQMIning hududiy bo‘limlari zarur tashkiliy texnika, mebellar, aloqa vositalari bilan jihozlangan alohida shinam binoga muddatsiz bepul ijaraga berish sharti bilan joylashtirilishini ta’minlasin, ajratilgan binolar va xonalarda kapital, joriy ta’mirlash ishlarining o‘z vaqtida amalga oshirilishini tashkil etsin.

FJShMQMI va uning hududiy bo‘limlari moddiy-texnika bazasini mustahkamlash bo‘yicha birinchi galdagi tadbirlar ro‘yxati 3-ilovaga* muvofiq tasdiqlansin.

3-ilova rus tilida berilgan.

4. FJShMQMI majburiy jo‘natmalar reyestriga kiritilsin:

O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi, moliya, iqtisodiyot, mehnat va aholini ijtimoiy muhofaza qilish vazirliklari hamda boshqa vazirliklar va idoralarning statistik ma’lumotlari;

Oldingi tahrirga qarang.

Aloqa, axborotlashtirish va telekommunikatsiya texnologiyalari davlat qo‘mitasining ommaviy kommunikatsiya sohasini monitoring qilish markazining byulletenlari va kundalik ma’lumotlari to‘plami;

(4-bandning uchinchi xatboshisi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2013-yil 30-oktabrdagi PF-4578-sonli Farmoni tahririda — O‘R QHT, 2013-y., 45-son, 584-modda)

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti devonining Ijtimoiy-iqtisodiy siyosatni muvofiqlashtirish xizmati huzuridagi Iqtisodiy tadqiqotlar markazining xorijiy matbuot sharhlari va tahliliy ma’lumotnomalari.

5. O‘zbekiston matbuot va axborot agentligi, “Sharq” nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi ikki nusxadan “O‘zbekiston Respublikasi qonunlari to‘plami” va davriy nashrlar bilan hamda Institutning samarali faoliyati uchun zarur kitob mahsulotlari (huquqiy, ijtimoiy-siyosiy, sotsial-iqtisodiy adabiyotlar)ni FJShMQMIga bepul taqdim etsin.

Oldingi tahrirga qarang.

6. Aloqa, axborotlashtirish va telekommunikatsiya texnologiyalari davlat qo‘mitasi Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini rivojlantirish jamg‘armasi mablag‘lari hisobidan:

(6-bandning birinchi xatboshisi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2013-yil 30-oktabrdagi PF-4578-sonli Farmoni tahririda — O‘R QHT, 2013-y., 45-son, 584-modda)

FJShMQMI zamonaviy aloqa vositalari, shu jumladan hukumat telefoni hamda Institut va uning hududiy bo‘limlari keng qamrovli Internet tarmog‘i bilan jihozlanishini;

FJShMQMIning axborot-kommunikatsiya tizimi modernizatsiya qilinishini, Institutning ma'naviy-ma'rifiy faoliyatiga zamonaviy axborot vositalari va texnologiyalari joriy etilishini, uning hududiy bo'limlari zarur kompyuter texnikalari bilan jihozlanishini ta'minlasin.

9. Ushbu qarorning ijrosini nazorat qilish O'zbekiston Respublikasining Bosh vaziri Sh. Mirziyoyev va O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Davlat maslahatchisi M. Rahmonqulov zimmasiga yuklansin.

Foydalanuvchi adabiyotlar;

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo'mitasi. (2023). Ijtimoiy va iqtisodiy ko'rsatkichlar.
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi. (2022). Konstitutsiya va qonunlar.
3. O'zbekiston Respublikasi Inson Huquqlari bo'yicha Milliy Markaz. (2023). Inson huquqlari hisobotlari.
4. Jahon banki. (2023). O'zbekistonda iqtisodiy va ijtimoiy islohotlar.
5. O'zbekiston Respublikasi Tashqi Ishlar Vazirligi. (2023). Xalqaro aloqalarimiz.